

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2 - Nové Město, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 12. 2009, čj. 407/2009-OT-OSV-ODV/2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2010, čj. 44 A 67/2010 - 38,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2010, čj. 44 A 67/2010 - 38, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.
Vymezení věci

[1] Žalobkyně požádala dne 27. 10. 2009 Městský soud v Praze o poskytnutí informace, kolik rozhodnutí o osvobození účastníků řízení od soudních poplatků vydal v roce 2008 a 2009, v kolika případech rozhodoval pouze na základě formuláře č. 060 o. s. ř., v kolika případech si vyžádal další údaje k osvědčení majetkových poměrů, v kolika případech zjišťoval, zda je žadatel o osvobození od soudních poplatků účastníkem dědického řízení a zjištění týkající se dědického řízení reflektoval při rozhodování o osvobození od soudních poplatků. Žalobkyně dále požádala o zaslání kopií pravomocných rozhodnutí o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. Městský soud v Praze tuto žádost o poskytnutí informace rozhodnutím ze dne 4. 11. 2009, čj. Spr 3012/2009, odmítl na základě § 11 odst. 4 písm. b) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Proti tomuto rozhodnutí podané odvolání zamítl žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím s odůvodněním, že povinný subjekt požadovanými informacemi nedisponuje. Musel by proto vytvořit novou informaci, na niž se dle § 2 odst. 4 zákona o svobodném přístupu k informacím povinnost poskytovat informace nevztahuje.

[2] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného žalobou u Městského soudu v Praze a současně požádala o osvobození od soudních poplatků. V potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 28. 12. 2009 uvedla, že je nezaměstnaná, jejím jediným příjmem jsou dávky státní sociální podpory (přídavek na dítě ve výši 550 Kč měsíčně, sociální příplatek ve výši 1072 Kč měsíčně) a dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí ve výši 3090 Kč měsíčně). V části týkající se závazků žalobkyně uvedla, že má vyživovací povinnost ke svému nezletilému synovi, dluhy v celkové výši 397 111,50 Kč vůči 4 věřitelům a dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o dalších dluzích v celkové výši 211 252,29 Kč vůči 4 věřitelům.

[3] Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 7. 2010, čj. Nad 25/2010 - 27, byla věc přikázána na základě § 9 odst. 1 s. ř. s. Krajskému soudu v Praze.

[4] Krajský soud žádost o osvobození od soudních poplatků usnesením ze dne 1. 9. 2010, čj. 44 A 67/2010 - 38, zamítl. V odůvodnění rozhodnutí uvedl, že předpokladem pro přiznání osvobození od soudních poplatků je, aby žadatel hodnověrně doložil, že nemá dostatečné prostředky. K tomu slouží tzv. potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (vzor č. 060 o. s. ř.), jehož podpisem žadatel stvrzuje, že uvedené údaje jsou úplné a nezamlčel žádné okolnosti, které by mohly mít vliv na rozhodnutí soudu o osvobození od soudních poplatků. Pokud soud z vyplněního potvrzení nabude pochybnosti o jeho úplnosti a správnosti, zpravidla žádost bez dalšího zamítne. Není totiž povinností soudu vyzývat žadatele k opravě či doplnění skutečností uvedených v daném potvrzení. Žalobkyně uvedla v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, že má vyživovací povinnost pouze ke svému nejmladšímu synovi, který s ní žije ve společné domácnosti. Krajskému soudu je však z jeho úřední činnosti známo (věc vedená u tohoto soudu pod sp. zn. 44 Ca 136/2009, potvrzení je ze dne 17. 8. 2008), že žalobkyně má vyživovací povinnost ještě k staršímu synovi P. (rok narození X) a dceři P. (rok narození X). Soudem určená vyživovací povinnost na syna P. činí 2300 Kč a na dceru P. 1800 Kč. S ohledem na rok jejich narození lze minimálně u dcery P. předpokládat, že vyživovací povinnosti rodičů, tedy i žalobkyně trvá. To ostatně není vyloučeno ani v případě syna P., pokud studuje např. vysokou školu. Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, které žalobkyně předložila v nyní projednávané věci, nelze považovat za věrohodné, neboť v něm žalobkyně neuvedla vyživovací povinnost ke svým dvěma starším dětem. Tvzení, které žalobkyně uplatnila v kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu čj. 44 Ca 136/2009 - 163, dle něhož uhradila výživné vůči svým dvěma starším dětem dopředu, potvrzuje, že má žalobkyně i jiné možnosti získat finanční prostředky, než které uvedla v potvrzení.

II.

Stručné shrnutí argumentů obsažených v kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Proti usnesení soudu o zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) dne 13. 9. 2010 včasnou kasační stížnost. Namítá, že soud ji zostudil jako údajně nevěrohodnou, aniž jí dal možnost vyjádřit se k tomu, co chce zohlednit jako skutečnost soudu známou z jeho úřední činnosti (v rozporu s rozsudkem NSS čj. 7 Ans 4/2010 - 36). Vyživovací povinnost, jejíž neuvedení v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech soud vytýká, stěžovatelka nemá. V potvrzení se má dokládat pouze vyživovací povinnost, kterou žadatel o osvobození od soudních poplatků má. Závěr soudu o nevěrohodnosti majetkových poměrů je dle stěžovatelky nesprávný, nepravdivý a hluboce se jí dotýká. Stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Stěžovatelka přiložila ke kasační stížnosti rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 15. 10. 2009, čj. 0 P 53/2005 - 214, a usnesení téhož soudu ze dne 18. 12. 2009, čj. 11 C 487/2009 - 37. Z nich vyplývá, že počínaje 1. 6. 2009 byla zrušena povinnost platit výživné, uložená stěžovatelce vůči jejím dvěma starším dětem předchozími rozhodnutími soudu, a nadále jí nebylo stanoveno žádné výživné.

[6] Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 21. 9. 2010 pouze stručně podotkl, že se s právním názorem krajského soudu plně ztotožňuje.

III.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[7] Kasační stížnost je důvodná.

[8] Hlavní (a v podstatě jediná) námitka stěžovatelky míří proti postupu krajského soudu, jímž zjišťoval skutečnosti rozhodné pro posouzení její žádosti o osvobození od soudních poplatků [důvod dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

[9] Z odůvodnění napadeného usnesení a obsahu soudního spisu vyplývá, že krajský soud vycházel z potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 28. 12. 2009, které stěžovatelka předložila spolu s žalobou. Toto potvrzení porovnal s potvrzením o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 17. 8. 2008, které bylo stěžovatelkou předloženo ve věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 44 Ca 136/2009 (viz úřední záznam na č. l. 33 a kopie listin z tohoto spisu na č. l. 34 - 37).

[10] Nejvyšší správní soud je toho názoru, že obsah potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, který stěžovatelka předložila krajskému soudu v jiné věci, je skutečností známou krajskému soudu z jeho úřední činnosti. Stěžovatelka přitom musela předpokládat, že soud bude při posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků vycházet i z dalších tvrzení stěžovatelky, které uvedla v jiných věcech projednávaných tímž soudem (zde dokonce tímž senátem). Stěžovatelka totiž sama v některých případech postupovala tak, že soudu namísto zaslání vyplněného potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech sdělila, že tyto skutečnosti jsou soudu známy z jeho úřední činnosti (např. věc vedená u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 7 Ca 153/2009, s níž se první senát Nejvyššího správního soudu seznámil v souvislosti s projednáváním kasační stížnosti v řízení vedeném pod sp. zn. 1 Ans 1/2010, viz bod 2 a 3 rozsudku ze

dne 25. 2. 2010, čj. 1 Ans 1/2010 - 43, všechna zde cit. rozhodnutí NSS jsou přístupná na www.nssoud.cz).

[11] Krajský soud tedy nepochybil, pokud vycházel ze skutečnosti, že ke dni 17. 8. 2008 měla stěžovatelka soudem stanovenou vyživovací povinnost vůči svým dvěma starším dětem v úhrnné výši 4100 Kč. Přitom nebyl povinen stěžovatelku uvědomit o tom, že považuje tuto skutečnost za soudu známou z jeho úřední činnosti a že ohledně ní nebude prováděno dokazování (§ 121 o. s. ř. užitý na základě § 64 s. ř. s., viz rozsudek NSS ze dne 10. 2. 2010, čj. 1 As 100/2009 - 129, zejména bod 29), neboť tato skutečnost plně vychází z tvrzení stěžovatelky učiněného vůči témuž soudu v jiné její věci a stěžovatelka si musela být vědoma toho, že soud při posuzování její žádosti o osvobození od soudních poplatků zohlední i její tvrzení učiněná v jiných věcech rovněž v souvislosti s žádostí o osvobození od soudních poplatků.

[12] Následné úvahy krajského soudu, že stěžovatelka zamlčela soudu v potvrzení ze dne 28. 12. 2009, že má soudem stanovené výživné vůči svým dvěma starším dětem, nemají oporu v obsahu soudního spisu a nevyplývají ani ze skutečnosti známé krajskému soudu z jeho úřední činnosti, kterou uvedl v odůvodnění svého rozhodnutí (viz bod [11] shora). Nemohou mít oporu ani ve výsledcích dokazování, neboť krajský soud žádné dokazování neprovedl. Úvahy krajského soudu, ačkoliv vycházejí z racionálních předpokladů reflektujících obvyklý průběh trvání vyživovací povinnosti rodičů vůči dětem, je třeba označit přinejmenším za neověřené hypotézy, domněnky.

[13] Krajskému soudu je proto třeba vytknout, že jeho závěry nevycházejí z dostatečně zjištěného skutkového stavu. Zajisté platí, že důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností rozhodných pro posouzení splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků leží na žadateli, soud tyto skutečnosti nezjišťuje z úřední povinnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 - 50). To samozřejmě nikterak nebrání tomu, aby soud zohlednil vedle tvrzení žadatele i jiné okolnosti, o nichž má poznatky, popř. aby za účelem řádného zjištění skutkového stavu provedl důkazy, které žadatel nenavrhol (§ 52 odst. 1 s. ř. s.).

[14] Stěžovatelka v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 28. 12. 2009 uvedla, že vyživovací povinnost má pouze vůči svému nejmladšímu synovi, který s ní žije ve společné domácnosti. Nebyla povinna v něm uvádět vyživovací povinnosti vůči svým dvěma starším dětem, které již byly soudem zrušeny. V tomto směru nelze stěžovatelce klást k tíži, že v potvrzení neuvedla, že dříve v jiných věcech uváděné vyživovací povinnosti zanikly. Jestliže stěžovatelku ohledně této skutečnosti netížilo břemeno tvrzení, nemohla nést ani břemeno důkazní, neboť to se nevztahuje ke skutečnostem, které účastník řízení netvrdí. Byl to naopak krajský soud, od něhož měla vzejít procesní aktivita spočívající ve výzvě k doplnění tvrzení, pokud si chtěl na základě skutečnosti známé mu z jeho úřední činnosti (věci vedené pod sp. zn. 44 Ca 136/2009) ověřit, zda stěžovatelka i v době podání žádosti o osvobození od soudních poplatků v nyní projednávané věci, resp. v době rozhodování krajského soudu o této žádosti, je povinna hradit soudem stanovené výživné k oběma starším dětem, které s ní nežijí ve společné domácnosti. Takto však krajský soud nepostupoval a na místo toho odkázal na skutečnost známou mu z jeho úřední činnosti, která je však co do rozsahu limitována (fixována ke

dni 17. 8. 2008) a nepokrývá myšlenkové vývody, na nichž krajský soud založil své rozhodnutí.

[15] Závěr krajského soudu o nevěrohodnosti tvrzení stěžovatelky (tj. obsahu potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech) založený na hypotéze, že stěžovatelka soudu zamlčela, že je povinna hradit soudem stanovené výživné vůči svým dvěma starším dětem, byl učiněn na podkladě nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci. O tom výmluvně svědčí rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci předložená stěžovatelkou spolu s kasační stížností, dle nichž byla stěžovatelce počínaje 1. 6. 2009 zrušena povinnost platit výživné pro její dvě starší děti, z jejíž existence krajský soud ve svém rozhodnutí mylně vycházel. Krajský soud tedy zatížil své řízení vadou, která mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí (srov. rozsudek NSS ze dne 27. 5. 2003, čj. 2 Ads 12/2003 - 43, publ. pod č. 45/2004 Sb. NSS, či rozsudek ze dne 26. 2. 2004, čj. 6 Azs 19/2003 - 45, publ. pod č. 492/2005 Sb. NSS). K této vadě by byl Nejvyšší správní soud povinen přihlídnout i bez námítky (§ 109 odst. 3 s. ř. s.).

IV. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud na závěr podotýká, že vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na zastoupení stěžovatelky advokátem (viz k tomu detailně rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37).

[17] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[18] V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne také o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. prosince 2010

Baxa

JUDr. Josef

předseda

senátu